

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 27-28 (1992)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 27-28 (1992)

Ομιλία κατά την αποκάλυψη της προτομής του Κ. Καρυωτάκη

Γιάννης Παπακώστας

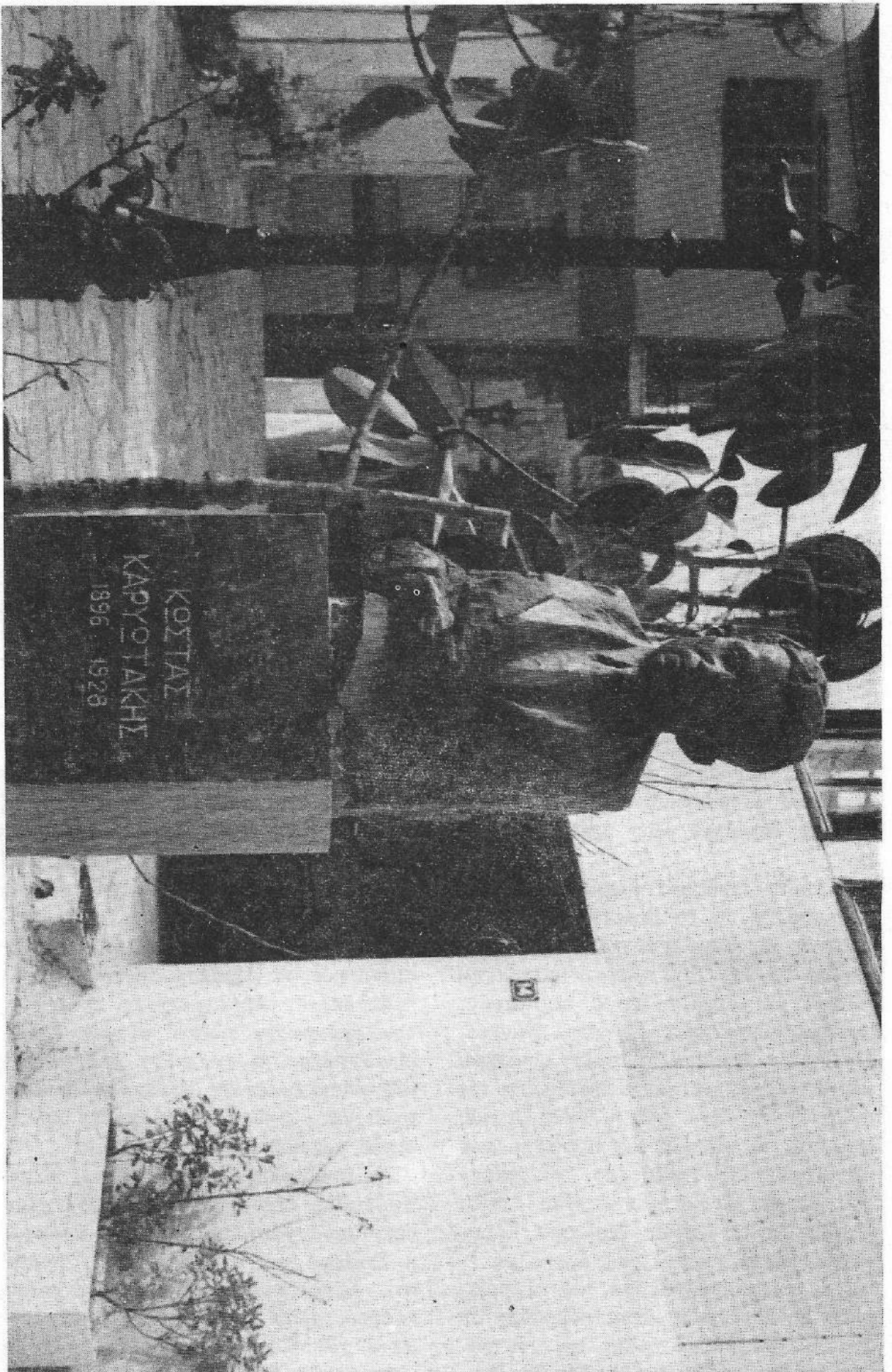
Copyright © 2022, Γιάννης Παπακώστας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπακώστας Γ. (1992). Ομιλία κατά την αποκάλυψη της προτομής του Κ. Καρυωτάκη. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (27-28), 245–247. ανακτήθηκε από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/prevchr/article/view/30077>

ΚΩΣΤΑΣ
ΚΑΡΥΟΤΑΚΗΣ
1896 - 1928

ΟΜΙΛΙΑ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ
ΤΗΣ ΠΡΟΤΟΜΗΣ
ΤΟΥ Κ.ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ (*)

του Γιάννη Παπακώστα
καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών

Η σημερινή εκδήλωση της αποκάλυψης της προτομής του ποιητή Κ.Γ.Καρυωτάκη αποτελεί συνέχεια μιας άλλης προηγούμενης πρωτοβουλίας που είχε αναληφθεί σ' αυτήν εδώ την πόλη. Εννοώ το Συμπόσιο που πραγματοποιήθηκε το 1986 για τον ποιητή με την πρωτοβουλία του λογίου δημάρχου της κ. Νίκου Γιαννούλη, ο οποίος τόσα πράγματα εξακολουθεί να παρέχει στην Πρέβεζα, και του τομέα της Νέας Ελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, την ψυχή του οποίου αποτελεί ο καθηγητής κ. Ερατ.Καψωμένος. Με την πρωτοβουλία των ίδιων αυτών παραγόντων βρισκόμαστε και πάλι σήμερα εδώ.

Η χειρονομία της στήσεως της προτομής αποτελεί πράξη δικαιοσύνης και σεβασμού απέναντι στην ιστορία την πνευματική και γενικότερα την πνευμα-

τική μας ζωή, γιατί ο Καρυωτάκης από τον τρόπο που έχουμε τη δυνατότητα να τον δούμε σήμερα, δεν ήταν μόνο ο απαισιόδοξος ποιητής των τριών συγκεκριμένων ποιητικών συλλογών, όπου μέχρι πρότινος περιορίζονταν οι μελετητές, αλλά κάτι ευρύτερο και πέρα απ' αυτές.

Έχει να επιδείξει ευαισθησία και τόλμη, συνδυασμένη με την κριτική στάση και δραστική παρέμβαση στα πολιτιστικά και κοινωνικά μας πράγματα.

Ήδη η τελευταία περίοδος της ζωής του, παράλληλα με την προσπάθεια για την αρπότερη σικουρική τεχνική, όπως αυτή εκφράζεται στη συλλογή *Ελεγεία και Σάπρες*, χαρακτηρίζεται για τη στροφή του προς μια διαφορετική θεματική και ένα διαφορετικό κύκλο, τον οποίο ο Τέλλος Άγρας, πρώτος αυτός τον χαρακτήρισε *πολιτικό*.

(*) Τα αποκαλυπτήρια της προτομής έγιναν στα πλαίσια του Συμποσίου για τον ποιητή Γ.Σεφέρη, στις 25-1-1992.

Υπήρξε μια παράλληλη πορεία στη ζωή του, γιατί ταυτόχρονα με την ποίηση, ο ποιητής δείχνει έμπρακτα και τα κοινωνικά του ενδιαφέροντα, εκδηλώνοντας έτσι τις ιδιαίτερες ανησυχίες του. Η συγγραφή ποιημάτων, επομένως, όπως είναι *Η πεδιάς και το νεκροταφείον*, που αναφέρεται ευθέως στην περίοδο της διακυβέρνησης της χώρας από τον Πάγκαλο ή το *Εις Ανδρέαν Κάλβον*, όπου επισημαίνει το πνεύμα του καιροσκοπικού και του ηθικού αμοραλισμού, αποτελούν μερικά δείγματα αυτής της στροφής. Και αποδεικνύεται από τούτη την άποψη ένας κατεξοχήν ρεαλιστής ποιητής, καθώς τα ποιήματα αυτά ακουμπούν πάνω σε συγκεκριμένες πολιτικές καταστάσεις.

Το ποίημα εξάλλου *Το άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο* με τον άκρως προφητικό του χαρακτήρα, αποδεικνύει το ενδιαφέρον και την έγνοια του ποιητή για τα γενικότερα πολιτικά μας φαινόμενα, αλλά και την οξύτατη κριτική του μαπά, με την οποία έβλεπε τον κόσμο. Σκέφτομαι πόσο εύστοχος υπήρξε ο Τίτος Πατρίκιος, όταν διατύπωσε την άποψη ότι ο Καρυωτάκης είναι ο πρώτος έλληνας ποιητής που «εισάγει άμεσα την πολιτική, ακόμα και τη διεθνή, στη νεώτερη ποίηση».

Αποδεικνύεται έτσι ότι η ανάμειξη του Καρυωτάκη στο συνδικαλισμό δεν ήταν μια πράξη ευκαιριακή και τυχαία, αλλά μια συνειδητή ενέργεια που επιβεβαιώνει την άκρα συνέπειά του.

Η ενέργειά του όμως αυτή δεν άργησε να τον φέρει σε αντίθεση με τη διοικητική εξουσία - και ιδιαίτερα με τον ανώτερο προϊστάμενό του υπουργό - πράγμα που τον έθεσε σε δυσμένεια.

Το αποτέλεσμα είναι γνωστό: διωγμοί και απογοητεύσεις. Οι διοικητικές ποινές άρχισαν με δυσμενείς αποσπάσεις από τη μία υπηρεσία στην άλλη

μέσα στο υπουργείο Πρόνοιας, όπου υπηρετούσε, με κρατήσεις μισθού και τέλος με εξοντωτικές μεταθέσεις πρώτα στην Πάτρα και ύστερα στην Πρέβεζα.

Και υφίσταται όλους αυτούς τους διωγμούς σε μια περίοδο που πάει να ξεφύγει από το αδιέξοδό του και να ξανοικτεί σε άλλους χώρους, οι οποίοι πολλές φορές δρουν απολυτρωτικά, απεγκλωβίζοντας το άτομο από τον προσωπικό του κλοιό. Κι ένας τέτοιος χώρος ήταν ο κοινωνικός, όπου ο ποιητής είχε αποφασίσει πια να παρέμβει δραστηρικά. Η ανάδειξή του σε Γενικό Γραμματέα της Ενώσεως Δημοσίων Υπαλλήλων Αθηνών καθώς και η σχετική αρθρογραφία του, όπως το *Ανάγκη Χρηστότητας*, το επιβεβαιώνουν.

Όλα αυτά όμως είναι και παράγοντες που επιτάχυναν και την απομάκρυνσή του από την Αθήνα.

Και βρισκόμενος στην Πρέβεζα πια, λίγο πριν από την αυτοχειρία του, γράφει και το περίφημο εκείνο πεζό *Η κάθαρσις*, το οποίο είναι ένα κείμενο δραστητικό. Κείμενο που χαρακτηρίζεται για την έκδηλη οργή και την εκδικητική του μανία και που κατά κάποιον τρόπο αποτελεί την ύσταση κατάθεσής του και καταγγελία.

Καταγγέλεται η παραξουσία και όλοι εκείνοι οι παράγοντες που κρύβονται πίσω από την Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων, η οποία διαχειριζόταν τα χρήματα για το σκοπό αυτό.

Της ίδιας επιτροπής ο Καρυωτάκης υπήρξε γραμματέας, πράγμα που του έδωσε τη δυνατότητα να αποκτήσει προσωπική αντίληψη για τις κάθε είδους οικονομικές ατασθαλίες. Μέσα δε από το κείμενο αυτό προβάλλει το κλίμα της εποχής και η νοοτροπία γενικότερα, προς την οποία έδειξε την αντίθεσή του.

Ιδού μερικά σημεία του κειμένου αυτού:

ΚΑΘΑΡΣΙΣ

Βέβαια. Έπρεπε να σκύψω μπροστά στον ένα και, καϊδεύοντας ηδονικά το μαύρο σεβιότι - παφ, παφ, παφ, παφ -, «έχετε λίγη σκόνη» να ειπώ «κύριε Άλφα». Ύστερα έπρεπε να περιμένω στη γωνία, κι όταν αντίκρυza την κοιλιά του άλλου, αφού θα 'χα επί τόσα χρόνια παρακολουθήσει τα αισθήματα, και το σφυγμό της, να σκύψω άλλη μια φορά και να ψιθυρίσω εμπιστευτικά: «Άχ, αυτός ο Άλφα, κύριε Βήτα...»

Έπρεπε, πίσω από τα γυαλιά του Γάμμα, να παραδοκώ την ιλαρή μαπά του.

Αλλά πρώτα πρώτα έπρεπε να μείνω στη σπείρα του Δέλτα. Εκεί η ληστεία γινόταν υπό λαμπρούς, διεθνείς οiwονούς, μέσα σε πολυτελή γραφεία: Θα εκέρδιζα την εμπιστοσύνη όλων. Και, μια μέρα, ακουμπώντας στο κρύσταλλο του τραπεζιού μου, θα έγραφα εγώ την απάντηση: «Ο αυτόνομος οργανισμός μας, κύριε Εισαγγελεύ...».

Έπρεπε να σκύψω, να σκύψω, να σκύψω. Τόσο που η μύτη μου να ενωθεί με τη φτέρνα μου. Έτσι βολικά κουλουριασμένος, να κυλώ και να φθάσω.

Κανάγιες!

Το ψωμί της εξορίας με τρέφει. Κουρούνες χτυπούν τα ιζάμια της κάμαράς μου. Και σε βασανισμένα στήθη χωρικών βλέπω να δυναμώνει η πνοή που θα σας σαρώσει.

Τελειώνοντας θα θέλαμε να κάνουμε μια επισήμανση: Από ολοκληρωτο έργο του Καρυωτάκη δεν προβάλλει από πουθενά μια αισιόδοξη πρόβλεψη και προβολή στο μέλλον. Η μοναδική αισιόδοξη πρόβλεψη παρατηρείται μόνο

στο κείμενο αυτό, που γράφτηκε σ' αυτήν εδώ την πόλη.

Αλλά και η μεγάλη ανησυχία! Ενώ ο Καρυωτάκης αισιοδοξεί για τους άλλους, ο ίδιος εν τούτοις οδηγείται στο θάνατο.